

Beslisboom Ernstige gedragsproblemen

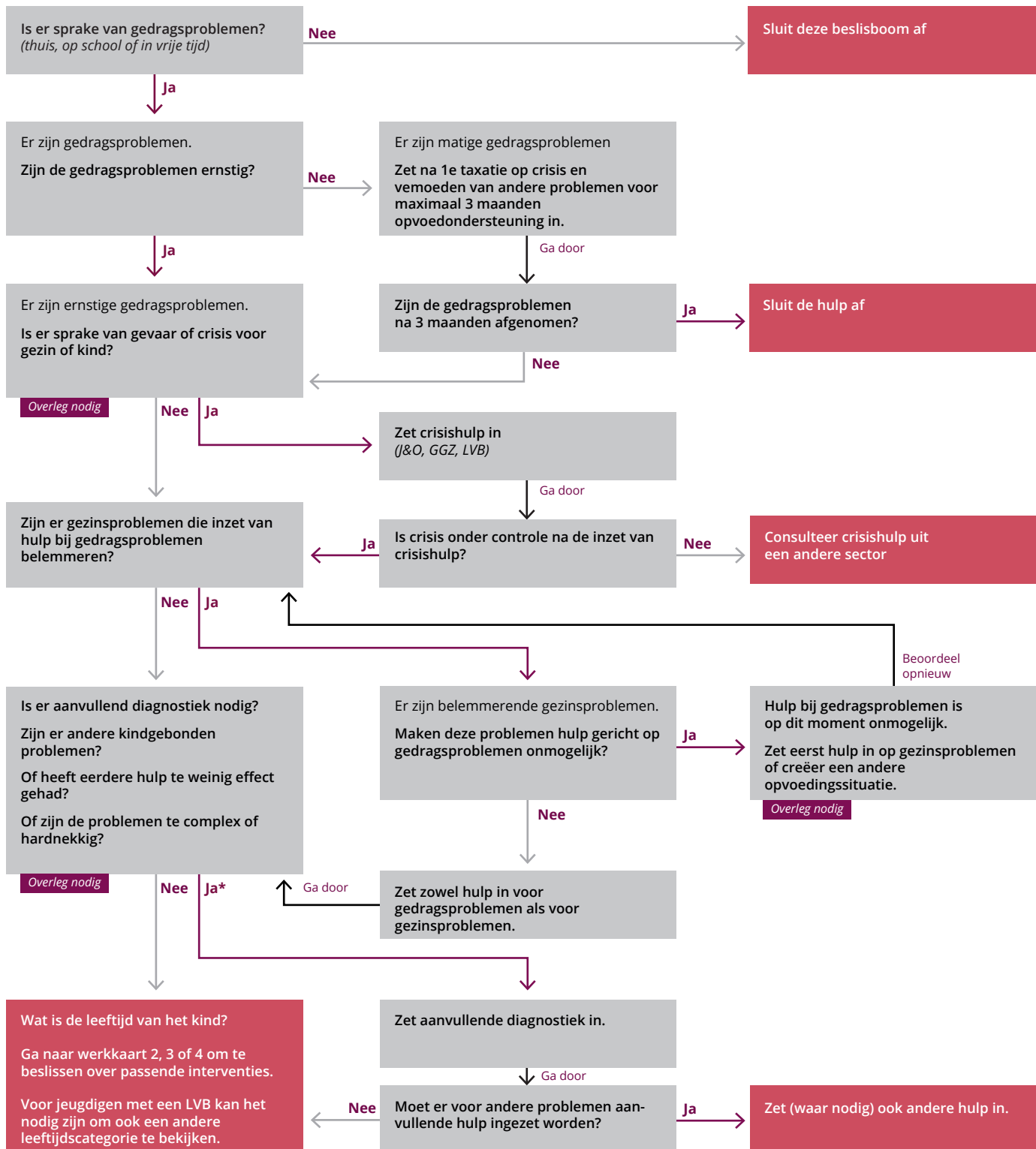
Werkkaart 1 | Richtlijn Ernstige gedragsproblemen

1

Bespreek samen met ouders en/of jeudige dit schema en beslis samen over passende hulp:

Bij twijfel: overleg met een collega!

Start

Einde

*Bij vermoeden van ADHD, PTSS of ASS: start zo nodig hulp gericht op gedragsproblemen tijdens diagnostiekfase

Deze werkkaart vormt samen met werkkaarten 2, 3 en 4 de schematische kern van hoofdstuk 1 en 2 van de Richtlijn Ernstige gedragsproblemen.

Wat zijn in stand houdende factoren?

Wat kan er helpen?

Welke interventies bestaan hiervoor?*

Gezin

Een (beginnend) negatief interactiepatroon tussen ouders en kind.

- Psycho-educatie
- Opvoedingsvaardigheden versterken
- Aandacht voor sensitief-responsief ouderschap
- Oplossen van problemen van ouders die opvoeden in de weg staan

Ouderinterventies

- **Incredible years****
- **VIPP-SD**
- **PCIT**
- **PMTO**
- **STOP 4-7**
- **Basic Trustmethode**
- **SPRINT**
- **Triple P Niveau 4 en 5**

Kind

Problemen op het gebied van boosheidscontrole.

Gebrekkige sociale probleemoplossingsvaardigheden.

- Praten over boosheid
- Negeren van boosheid
- Positieve opdrachten
- Eenvoudige zelfspraak
- Brainstormen oplossingen
- Leren denken over gevolgen van oplossingen

Kindinterventies

Via ouderinterventies

- **Kanjertraining**
- **STOP 4-7**
- **SPRINT**

School

Problemen op het kinderdagverblijf, peuterspeelzaal of op school.

- Psycho-educatie
- Opvoedingsvaardigheden versterken
- Bevorderen positieve interacties met leeftijdsgenoten
- Aandacht voor relatie tussen ouder(s) en school

Schoolinterventies

- Samenwerken met school binnen ouderinterventies
- **Kanjertraining**
- **STOP4-7**
- **SWPBS**

Aandachtspunten

Kenmerken die extra aandacht behoeven in de behandeling (geslacht, IQ, etniciteit).

Belemmeringen in de samenwerking met de hulpverlening.

Voor specifieke aandachtspunten per kenmerk, zie richtlijn hoofdstuk 1.

- Psycho-educatie
- Motiverende gespreksvoering
- Wegnemen van praktische belemmeringen voor deelname van interventie.

Let bij de uitvoering van de interventies op de in de richtlijn beschreven aandachtspunten.

Specifiek voor kinderen met meervoudige beperking: ITGG

* Voor een beschrijving van de interventies zie hoofdstuk 2 uit de richtlijn

** Voor de vetgedrukte interventies zijn er sterke aanwijzingen voor effectiviteit (uit onderzoek)

Wat zijn in stand houdende factoren?

Wat kan er helpen?

Welke interventies bestaan hiervoor?*

Gezin

Een (beginnend) negatief interactiepatroon tussen ouders en kind.

- Psycho-educatie
- Opvoedingsvaardigheden versterken
- Het vergroten van de probleemoplossende vaardigheden van alle gezinsleden
- Oplossen van problemen die opvoedend handelen in de weg staan

Ouderinterventies

- Minder boos en opstandig
- Basic Trustmethode
- PMTO
- BASTA!
- OUDERS van tegendraadse jeugd
- Samen stevig staan (LVB)
- SPRINT
- Triple P Niveau 4 en 5

In ouderinterventies is er ook aandacht voor kindfactoren.

Kind

Problemen op het gebied van boosheidscontrole.

Gebrekkige sociale probleemoplossingsvaardigheden.

Gebrekkige sociale vaardigheden.

- Boosheidsketen herkennen
- Tijdig ombuigen
- Probleemoplossende vaardigheden leren
- Training in sociale vaardigheden

Kindinterventies

- Alles Kidzzz
- Ik kies voor zelfcontrole
- **Kanjertraining**
- Minder boos en opstandig
- Samen stevig staan (LVB)
- SPRINT

School

Problemen op school.

- Psycho-educatie
- Opvoedingsvaardigheden versterken
- Bevorderen van positieve interacties bij leeftijdsgenoten
- Aandacht voor relatie tussen ouder(s) en school

Schoolinterventies

- Samenwerken met school binnen ouderinterventies
- Alles Kidzzz
- SWPBS

Omgeving

Vrienden met negatief afwijkend gedrag aanwezig.

Crimineel gedrag van familie of buurtgenoten.

- Monitoren door ouders
- Nauwere samenwerking met meerdere systemen
- Versterken/benutten beschermende netwerkleden
- Wijkgerichte aanpak
- Monitoren

Aandachtspunten

Specifieke kenmerken die extra aandacht behoeven in de behandeling (geslacht, IQ, etniciteit).

Belemmeringen bij ouders of kind in de samenwerking met de hulpverlening.

Voor specifieke aandachtspunten per kenmerk, zie richtlijn hoofdstuk 1.

- Psycho-educatie
- Motiverende gespreksvoering
- Praktische belemmeringen voor deelname
- Interventie wegnemen

Let bij de uitvoering van ouderinterventies op omgevingsfactoren.

- LVB: Samen stevig staan
- Specifiek voor kinderen met een meervoudige beperking: ITGG

* Voor een beschrijving van de interventies zie hoofdstuk 2 uit de richtlijn

Wat zijn in stand houdende factoren? Wat kan er helpen?

Welke interventies bestaan hiervoor?*

Systeem

Een (ingesleten) negatief interactiepatroon tussen ouders en jongere.

Vrienden met negatief afwijkend gedrag/positieve identificatie met criminele wereld.

Gebrekkige vrijetijdsbesteding (hangen).

Crimineel gedrag van familie of buurtgenoten.

- Onderlinge communicatiepatronen verbeteren
- Opvoedingsvaardigheden versterken
- Problemen gezamenlijk oplossen
- Oplossen van problemen die opvoedend handelen in de weg staan
- Monitoren
- Sociale en cognitieve vaardigheden versterken
- Bevorderen van pro-sociale contacten
- Verminderen contact met verkeerde vrienden
- Vergroten positieve invloed sociaal vangnet
- Activeren pro-sociale vrijetijdsbesteding
- Bevorderen van pro-sociale contacten
- Vergroten positieve invloed sociaal vangnet
- Versterken/benutten beschermende netwerkleden
- Wijkgerichte aanpak
- Monitoren

Systeeminterventies

- MST
- MDFT
- FAST
- OLG
- OUDERS van tegendraadse jeugd
- RGT
- Samen stevig staan (LVB)
- Triple P Niveau 4 en 5

Kind

Gebrekkige sociale vaardigheden.

Problemen op het gebied van boosheidscontrole.

Gebrekkige sociale probleemoplossingsvaardigheden.

Duurzame negatieve overtuigingen over zichzelf, anderen en de wereld.

- Training in sociale vaardigheden
- Boosheidscontrole
- Keten herkennen
- Tijdig ombuigen
- Probleemoplossende vaardigheden leren
- Psycho-educatie
- Cognitieve herstructurering
- Zelfmanagement
- Gedragsexperimenten

Kindinterventies

- Sociale vaardigheden op maat
- Agressieregulatie op Maat
- Ambulant
- Tools4U
- ART
- Alleen jij bepaalt wie je bent
- CGT
- In Control-LVB
- Samen Stevig Staan (LVB)
- So-Cool (LVB)
- TACT Regulier
- TACT Plus

School en werk

Problemen op school of werk.

- Psycho-educatie
- Monitoren
- Opvoedingsvaardigheden versterken
- Samenwerking bevorderen tussen ouders-school

Schoolinterventies

- STOP
- SWPBS

Aandachtspunten

Specifieke kenmerken die extra aandacht behoeven in de behandeling (geslacht, IQ, etniciteit).

Belemmeringen bij ouders of jongere in de samenwerking met de hulpverlening.

Opeenstapeling van in stand houdende factoren.

Voor specifieke aandachtspunten per kenmerk, zie richtlijn hoofdstuk 1.

- Psycho-educatie
- Motiverende gespreksvoering
- Praktische belemmeringen wegnemen
- Samenwerking met en/of doorverwijzing naar 2e of 3e lijn/GGZ

- LVB: Samen stevig staan GRIP/In Control/So-Cool/TACT Plus
- Meervoudige beperking: ITGG

Voor specifieke interventies voor residentieel geplaatste kinderen, zie richtlijn hoofdstuk 2.

* Voor een beschrijving van de interventies zie hoofdstuk 2 uit de richtlijn

Wat is er nodig om opvoedtechnieken effectief in te kunnen zetten?

- Een positief pedagogisch en veilig leefklimaat
- Een goede werkrelatie tussen beroepsopvoeder en jeugdige (alliantie)

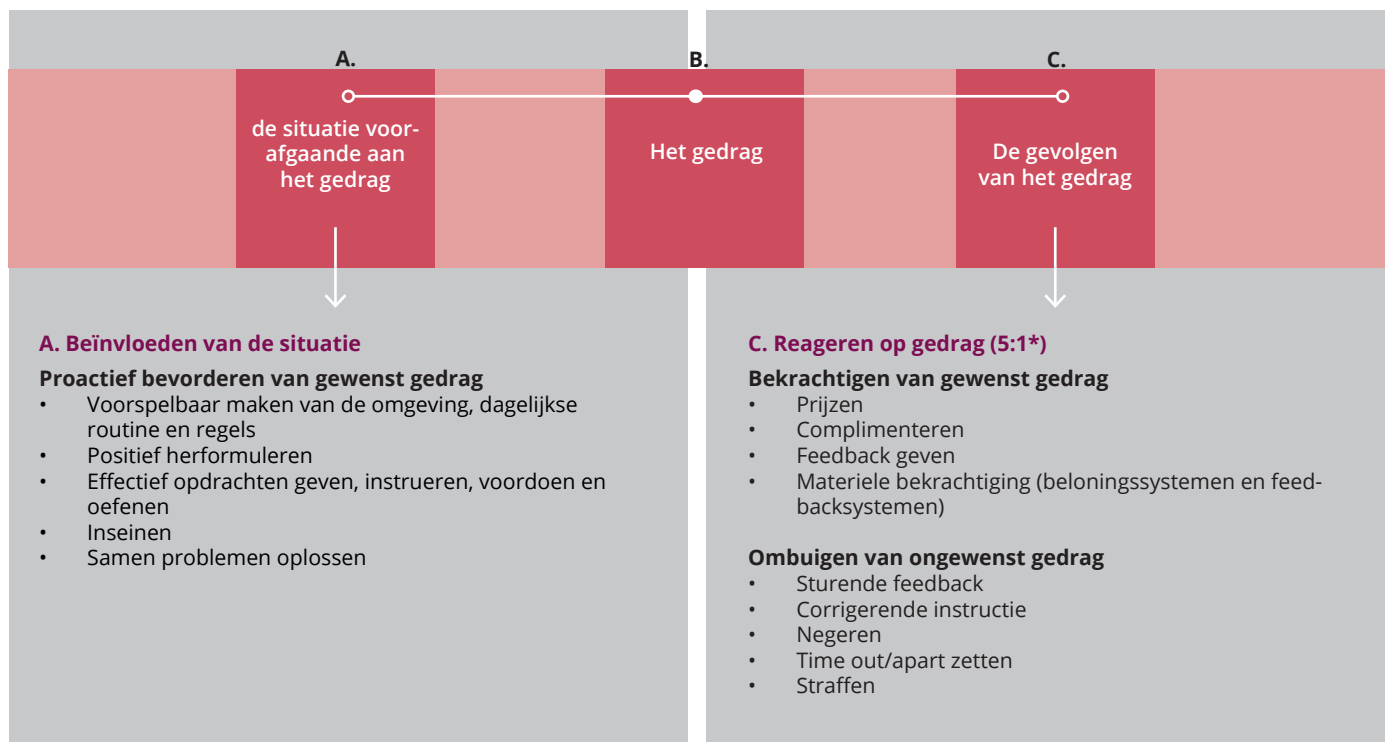
Sensitieve en responsieve houding van de beroepsopvoeder:

- Toon interesse, respect en betrokkenheid
- Heb oog voor behoeften, beperkingen en mogelijkheden van jeugdige, bekrachtig deze en zet ze creatief in
- Herken leermomenten en gebruik deze goed
- Wees betrouwbaar en beschikbaar
- Neem besluiten samen

Werk met de ABC methode

Verander gedrag door invloed uit te oefenen op **A. de situatie** en **C. de gevolgen**.

Besteed minimaal zoveel tijd aan het proactief beïnvloeden van de situatie (A) als aan de gevolgen (C).

** Besteed 5 keer zoveel tijd aan het bekrachtigen van gewenst gedrag, dan aan het ombuigen van ongewenst gedrag.*

Kortom, zorg voor een **positief pedagogisch en veilig leefklimaat** en een goede werkrelatie met de jeugdige. Het belang van de jeugdige staat centraal. Betrek hem of haar voortdurend bij de besluitvorming. Creëer situaties die het voor de jeugdige mogelijk maken om gewenst gedrag te laten zien en bekrachtig dit gedrag door **complimenten** te geven en te **belonen**. Leer de jeugdige **nieuwe vaardigheden** aan, negeer ongewenst gedrag en geef alleen in uiterste gevallen een **milde straf**.

Aandachtspunten bij het inzetten van opvoedtechnieken

Differentieer tussen jeugdigen

Wees sensitief voor:

- Culturele verschillen
- Verschillen in cognitieve vermogens
- Andere problemen naast de gedragsproblemen (zoals trauma- en/of hechtingsproblemen)

Werk samen met ouders

Ondersteun ouders en bespreek met hen hoe de opvoeding in de groep en thuis op elkaar kan worden afgestemd.

Bevorderen van gewenst gedrag

De technieken zijn bedoeld voor het bevorderen van gewenst gedrag.

Zet ze dus niet alleen in voor het beheersen van ongewenst gedrag!

Werk samen met de bredere omgeving van de jeugdige

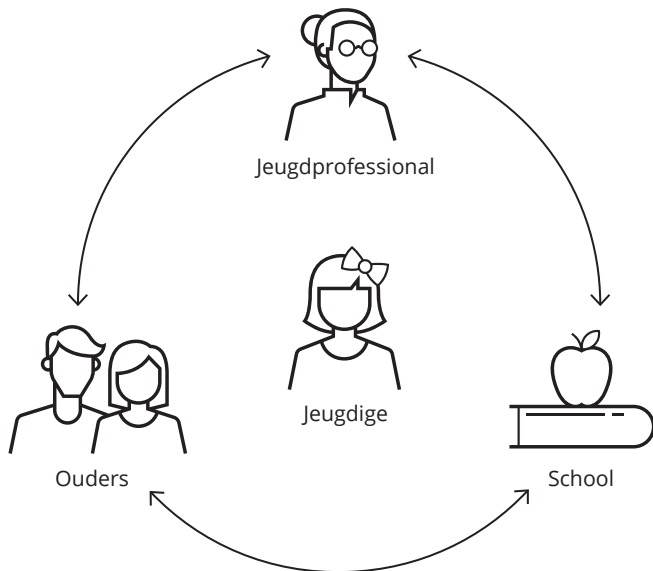
Betrek bijvoorbeeld familieleden, vrienden en (sport)leerkrachten. Wanneer overal met dezelfde opvoedtechnieken wordt gewerkt, dan versterkt dit de effecten.

Bewaken van de effectieve uitvoering van de opvoedtechnieken

Zorg dat je als beroepsopvoeder ondersteund wordt. Vraag om structurele methodische werkbegeleiding, monitoring en een scholingsaanbod. Zo bewaak je een effectieve uitvoering van opvoedtechnieken.

Gedragsproblemen van kinderen en jongeren kunnen hun deelname aan het onderwijs belemmeren. Neem daarom altijd contact op met school. Stel samen met school en ouders **één plan** op waarin **de jeugdige centraal staat**. Hierbij zijn ouders, school en jeugdhulp gelijkwaardige partners.

Wat komt daarbij kijken?

Zorg voor een goede relatie tussen jeugdige, ouders, school en jeugdprofessional

Ontstaan er problemen op school? Wees bereikbaar, reageer snel en los samen op.

Betrek altijd de ouders bij contact met school

Verzamel informatie over:

- Leerprestaties (deel ook eigen bevindingen)
- Zorgstructuren en voorzieningen op school
- Aan school verbonden jeugdprofessionals

Maak in het plan gebruik van interventies en mogelijkheden die school kan bieden

Schoolbrede interventies:

Interventies die worden uitgerold over de hele school. Voorbeeld: Schoolwide Positive Behavior Support (SWPBS).

Gelaagde interventies:

Eerste laag:

Alle leerlingen (voorbeelden: Taakspel, Programma Alternatieve Denkstrategieën (PAD))

Tweede laag:

Risicoleerlingen (voorbeelden: STOP 4-7, SPRINT, Alles Kidzzz)

Derde laag:

Leerlingen met hoog risicogedrag of problemen (zie interventies op werkkaart 2, 3 of 4).

Zorgstructuren en voorzieningen:

Multi disciplinair overleg (MDO)
Onderwijs-zorgarrangementen
Plusvoorzieningen
Reboundvoorzieningen
Passend Onderwijs
Onderwijsconsulenten

Lees meer over samenwerking met school in hoofdstuk 5 van de richtlijn.